

‘U kunt misschien beter naar uw vertrekken terugkeren, majesteit. Mevrouw Chefsiba zegt dat het haar tijd is.’

‘O nee.’ Het gevoel van diepe tevredenheid dat even geleden Hizkia nog geheel vervulde, verdween plotseling, tegelijk met zijn hoop op een erfgenaam.

Verlangend naar het gezelschap en de liefde van zijn mooie vrouw op deze geurige voorjaarsavond, had hij de korte afstand naar de harem afgelegd; hij had niet verwacht bij haar deur te worden teruggezonden met slecht nieuws.

‘Hoe verwerkt ze het, Merab?’

‘Zoals ze altijd doet, heer.’

Hizkia keek langs Merab heen het vertrek in en zag Chefsiba, starend in het donker, voor het open raam zitten. Uit ervaring wist hij hoe verdrietig zijn vrouw iedere maand was als ze tot de ontdekking kwam dat ze weer niet zwanger was. Hij slaagde er zelden in haar te troosten of haar bittere tranen te drogen, maar hij dacht aan al de keren dat ze hem met haar liefde, haar gelach en prachtige gezang had opgevrolijkt en hij wilde haar graag kalmeren en troosten.

‘Laat ons eventjes alleen, Merab.’

Hij trok een krukje bij en ging naast Chefsiba zitten, maar ze keek niet naar hem op.

‘Het is een heerlijke avond. Zou je niet met mij mee naar het dak willen gaan?’

Chefsiba schudde haar hoofd en bleef voor zich uit staren.

‘Chefsiba, het spijt me dat je nog steeds niet zwanger bent. Ik weet hoe teleurgesteld je moet zijn.’

‘Weet je hoeveel jaren dit nu al duurt?’ vroeg ze. Door haar verdriet klonk haar stem wat schor.

‘Ik weet het. Het is een lange tijd.’

‘Waarom weiger je dan nog steeds de waarheid onder ogen te zien?’ Ze keerde zich eindelijk naar hem toe, haar mooie gezicht nat van tranen, haar ogen gezwollen van verdriet. ‘Ik ben onvruchtbaar, Hizkia. Ik zal je nooit een erfgenaam geven.’

‘Maar je weet dat Jahweh heeft beloofd –’

‘Hij heeft niet beloofd *jou* een erfgenaam te geven.’

Hij probeerde zijn stem niet te verheffen, maar hij moest haar overtuigen van zijn sterke geloof in Gods woord. ‘Jawel, Chefsiba, Jahweh heeft beloofd dat er altijd een erfgenaam van koning David op de troon...’

‘O, waarom wil je de waarheid niet zien? Ik zal nooit een baby krijgen. Nooit!’

‘Omdat dat niet waar is. God heeft David een dierbare eed gezworen die Hij niet zal herroepen en...’

‘Alsjeblieft,’ kreunde ze. ‘Je klemt je vast aan een belofte die God jou nooit heeft gedaan.’

‘Maar Jahweh heeft mij dat *wel* beloofd.’

‘Nee. Dat heeft Hij aan *koning David* beloofd.’

‘Chefsiba, dat komt op hetzelfde neer. “Een van uw eigen afstammelingen zal voor altijd op uw troon zitten.”’

Ze drukte haar handen tegen haar oren. ‘Dat hoef je niet meer tegen mij te zeggen. Luister! Je broer Gedalja is toch ook een nakomeling van koning David?’

Het noemen van de naam van zijn broer verontrustte Hizkia. ‘Eh, ja, natuurlijk.’

‘En Gedalja heeft toch vier zonen?’

Terwijl ze hem op een weg leidde die hij niet wilde volgen, nam zijn onrust toe. Hij kon niet blijven zitten. ‘Ja, maar wat voor verschil maakt –’

‘Hizkia, zij zijn allemaal erfgenamen van koning David.’

‘Nou, en?’

‘Begrijp je het dan niet? Als jij nooit een zoon krijgt, zal Gedalja of een van zijn zonen jouw plaats innemen – en dan heeft Jahweh Zich nog steeds aan Zijn belofte aan koning David gehouden.’

Hizkia zag onmiddellijk in dat ze gelijk had. Hij was een dwaas geweest om dat al die jaren niet te willen inzien. Het antwoord op haar onvruchtbaarheid was heel eenvoudig – en heel oneerlijk. Hij liet zich op de vensterbank naast haar zakken en zocht naar woorden.

‘Maar hoe kan dat dan?’ mompelde hij.

‘Wil je zelf een zoon of neem je er genoegen mee dat je broer of je neefjes jouw troon zullen erven?’

De vraag ontstelde hem. Hizkia had er nog nooit eerder over nagedacht. Hij wist geen antwoord.

‘Als je wilt dat je eigen zoon je koninkrijk zal erven, kun je mij maar beter als je vrouw wegzenden, want ik ben onvruchtbaar.’ Ze sloeg haar handen voor haar gezicht en hilde. Haar lichaam schokte van het snikken.

Voor het eerst begreep Hizkia haar verdriet en deelde hij haar teleurstelling. Ook hij wilde een zoon. Het was niet eerlijk. Maar ondanks zijn eigen innerlijke verwarring, wist hij dat Chefsiba’s verdriet groter was dan het zijne. Ze had hem nodig.

‘Ik kan niet van je scheiden, Chefsiba,’ zei hij zacht.

‘Waarom niet? Omdat Jahweh dat verbiedt?’

‘Nee, omdat ik van je houd.’ Hizkia nam haar in zijn armen en negeerde de wet die hem verbood haar aan te raken. Hij streelde zacht haar haar en fluisterde opnieuw: ‘Ik houd van je, Chefsiba. Jij betekent meer voor mij dan het hebben van een erfgenaam.’

Ze keek naar hem op en de wanhoop in haar smekende ogen verscheurde zijn hart. ‘Maar ik wil dat je een erfgenaam hebt. Ik wil dat de volgende koning van Juda jouw zoon zal zijn, niet die van Gedalja. Ik houd zo veel van je dat ik bereid

ben je op te geven om dat mogelijk te maken.'

'Nee, Chefsiba, ik wil niet –'

'Kun je dan niets anders bedenken? Kan er op de een of andere manier geen uitzondering gemaakt worden, waardoor je een tweede vrouw kunt nemen als ik onvruchtbaar ben?'

'Ik weet het niet – ik weet het echt niet.' Hij was vanavond vol van geloof in de toekomst naar Chefsiba's kamer gegaan. Maar God had de toekomst uit zijn hand gerukt en die aan Gedalja gegeven.

'Het is niet eerlijk dat je zou moeten kiezen tussen trouw aan mij of een zoon krijgen. Hoe kan een liefhebbende God je vragen zo'n keus te maken?'

'Er is zo veel wat ik niet begrijp –' begon hij, maar nu Chefsiba haar bitterheid eenmaal de vrije teugel had gelaten, was er geen houden meer aan.

'Waarom zou Jahweh je verbieden Hem morgen te aanbidden omdat je medelijden met mij had en mij vanavond in je armen hebt genomen? Waarom is jouw God zo oneerlijk, Hizkia? Is dit de manier waarop Hij je beloont na alles wat je voor Hem hebt gedaan? Door je te dwingen te kiezen en van mij te scheiden of je koninkrijk aan Gedalja te geven?'

Hizkia drukte haar stevig tegen zich aan. 'Stil, Chefsiba... houd op.'

Haar woorden riepen ook zijn eigen bitterheid op en de kracht ervan verontrustte hem. Hij wist dat God niet oneerlijk was. Maar hij wist niet hoe hij zijn verwarring en teleurstelling in overeenstemming met Gods goedheid kon brengen. Hij had tijd nodig om er eens goed over na te denken. Hij moest niet luisteren naar Chefsiba, die op boze toon zijn eigen wrevel en twijfel onder woorden bracht.

'Stil, Chefsiba. Luister naar me. Een paar jaar geleden probeerde Sebna mij om te praten om via een huwelijk een bondgenootschap aan te gaan met een buitenlandse koning. Hij was ervan overtuigd dat de wet het huwelijk met meer

dan één vrouw niet verbiedt en hij bleef volhouden dat de uitleg van de wet van mijn grootvader verkeerd was. Hij probeerde mij duidelijk te maken wat de Thora zei, maar ik wilde niet naar hem luisteren.’

‘Je bedoelt dat het niet nodig zal zijn om van mij te scheiden? En dat je dan misschien toch een zoon kunt krijgen?’

‘Ik weet het niet zeker. Ik moet erachter zien te komen. Ik doe je hier allemaal veel verdriet mee, hè? Het... het spijt me erg.’

Ze sloeg haar armen nog steviger om hem heen. ‘Het doet er allemaal niet toe – als jij maar een zoon krijgt.’

‘De priesters en Levieten zijn schriftgeleerden en als er een oplossing voor het probleem bestaat, zullen zij weten wat die oplossing is. Ik kan mij niet voorstellen dat God niet eerlijk tegenover ons zou zijn.’

Ondanks zijn zelfverzekerde woorden verdween Hizkia’s onrust niet. Waarom had hij zich lang geleden niet gerealiseerd dat God David, niet hem, een erfgenaam had beloofd? Al die jaren had hij Chefsiba in haar weerkerende teleurstelling getroost en nooit aan Gods belofte getwijfeld. Hij had haar gebrek aan geloof veroordeeld, maar ze had al die tijd gelijk gehad. Ze zou hem nooit de zoon kunnen schenken die hij wilde hebben.

Evenals Abraham had hij erop vertrouwd dat God hem een erfgenaam zou geven, maar God had zijn vertrouwen beschaamd. Na alles wat Hizkia voor Jahweh had gedaan – alle hervormingen, al die jaren van trouw aan Zijn wet – zou God Hizkia’s troon aan Gedalja geven, een afgodendienaar. Hij beefde van verontwaardiging.

‘Huil nu maar niet – alles komt wel in orde. Ik zal morgenochtend met de priesters en de Levieten praten en als ik morgenavond terugkom, zal ik hun antwoord weten.’ Hij drukte haar tegen zich aan. ‘Ik zal je nooit opgeven, Chefsiba. Nooit.’

Toen Chefsiba's dienster terugkeerde, vond ze haar meesteres zacht schreiend voor het raam zitten. 'Ach, arme lieverd, ik heb geprobeerd hem duidelijk te maken dat hij niet moest komen. Ik wist wel dat hij je van streek zou maken.'

Chefsiba keek op en glimlachte terwijl ze haar tranen afveegde. 'Nee, Merab, ik huil van blijdschap. Hij heeft mij vanavond in zijn armen genomen. Hij heeft mij stevig vastgehouden.'

'Maar de wet zegt...'

'Ik weet het! Hij realiseert zich eindelijk dat Jahwehs wetten niet eerlijk zijn. Hij zei mij dat hij er wel iets op zou vinden om de wet te breken, zodat hij een zoon kan krijgen zonder van mij te scheiden.'

'Zei de koning dat?'

'Ja. Merab, weet je hoe lang ik hiervoor gebeden heb en de godin gevraagd heb zijn hart te veranderen?'

'Heel lang, mevrouw.'

'En vanavond is dat dan gebeurd. Ik ben de godin veel dank verschuldigd!'

Chefsiba liep haastig naar de houten kist naast haar bed, deed het deksel open en haalde er de gewijde vaten uit voor haar nachtelijk ritueel aan Astarte. Ze pakte het gouden beeldje op zoals een moeder haar geliefde kind op zou nemen en zette het op een tafeltje, omringd door verscheidene olielampen en wierookvaten.

'Merab, waar is de wierook die koning Hizkia mij gegeven heeft?'

'Vindt u dat u die nu moet branden, mevrouw? Hij wilde dat u die meenam naar de tempel van Jahweh.'

'Dat kan mij niet schelen. Breng de wierook maar. De godin verdient het beste wat ik heb.'

Terwijl Merab zich weghaastte om de wierook te gaan

halen, pakte Chefsiba een kleine urn op. De woorden van de gelofte die ze had gedaan, om haar eerstgeboren kind aan de godin te wijden, waren er nog steeds duidelijk in houtskool opgeschreven. Misschien zou de godin nu ook haar andere gebeden verhoren en eindelijk haar schoot openen, zodat ze haar gelofte kon inlossen.

Toen ze de olielampjes en wierookvaten had aangestoken, ging Chefsiba op haar knieën zitten, drukte haar voorhoofd tegen de grond en begon aan haar lof- en dankgebed aan Astarte.

*

Hizkia nam de verzameling boekrollen door die hij in zijn vertrekken bewaarde, tot hij een afschrift had gevonden van 'De Instructies voor de Koningen'. Hij trok een kandelaar dichterbij en ging zitten om de rol zorgvuldig te lezen.

Hij zal zich niet vele vrouwen nemen, opdat zijn hart niet misleid worde. Hij las de woorden nogmaals. *Vele vrouwen.* Sebna had gelijk – de Thora zei niet 'slechts één'. Zou twee als 'vele' beschouwd worden? En hoe stond het met concubines? Wettig gezien waren dat geen echtgenoten. Sinds hij koning was geworden, had Hizkia nooit een concubine laten komen en ze woonden niet langer in de harem van het paleis. Hij had ze naar een villa laten verhuizen die hij binnen de muren van Eljakims nieuwe stad had laten bouwen.

Toen hij jaren geleden deze voorschriften had bestudeerd, had zijn grootvader hem gezegd dat hij, als hij deze wetten zou gehoorzamen, nooit zou bezwijken voor de drie grootste verleidingen voor een koning: macht, trots en genot. Maar Hizkia wist dat hij geen tweede vrouw uit genotzucht wilde nemen. Hij wilde alleen maar een erfgenaam.

Hij legde de rol neer en staarde voor zich uit terwijl zijn dienaren zich langzaam door het vertrek bewogen om de nog

resterende lampen aan te steken. Rationeel gezien had het zin een tweede vrouw te nemen, maar het idee verontrustte hem toch. Hij wist dat hij niet zou kunnen slapen tot hij dit probleem had opgelost. Hij riep zijn bediende.

‘Ga eens kijken of Joach de Leviet nog in het paleis is, of anders Eljakim ben Chilkia. Vraag een van beiden hier te komen.’

Terwijl hij wachtte, knaagde Chefsiba’s vraag aan zijn geweten en zijn geloof: ‘*Weet je hoeveel jaren dit nu al duurt?*’ Hij begreep haar bittere beschuldigingen aan God wel – hij had gewacht, meer dan tien jaar op een erfgenaam gehoopt.

Hij keek weer naar de boekrol. *Hij moet niet vele vrouwen nemen.* Waarom was hij zo koppig geweest de wet uit te leggen op een manier die God nooit had bedoeld? Waarom had hij niet geluisterd toen Sebna hem het gedeelte verscheidene jaren geleden had laten zien? Hij zou Chefsiba jaren van frustratie en verdriet hebben bespaard.

Een paar minuten later keerde zijn bediende terug, gevolgd door Joach en Eljakim. ‘Ik heb hen beiden gevonden, majesteit.’

‘Goed. Gaat u zitten, heren.’ Hij gebaarde naar zijn bank, ging toen tegenover hen zitten en gaf de boekrol aan Joach. ‘Ik wil graag de uitleg van deze wet horen. Lees dit gedeelte over de vrouwen van de koningen eens – hier.’

Hizkia wees de plaats aan, boog zich toen met zijn ellebogen op zijn knieën naar voren en keek benieuwd naar Joachs gezicht terwijl hij las. Toen de Leviet de tekst gelezen had, gaf hij de rol aan Eljakim, die naar de kleine lettertjes tuurde en de rol bij het licht hield om te kunnen lezen.

‘Mag de koning overeenkomstig deze wet slechts met één vrouw trouwen?’ vroeg Hizkia toen Eljakim klaar was met lezen. ‘Leggen jullie deze passage zo uit?’

Joach dacht even na. ‘Nee, er staat niet slechts één vrouw.

Maar ik denk dat het van belang is om na te gaan waarom Jahweh ons deze wet gaf.’

‘En wat denk je dat de reden daartoe is?’

‘Ik denk dat deze bijzondere passage de koningen van Israël wil waarschuwen dat een gebrek aan zelfbeheersing in persoonlijke aangelegenheden kan leiden tot een gebrek aan zelfbeheersing op andere levensterreinen. En dat kan een bedreiging zijn voor hun relatie met Jahweh.’

‘Juist ja. En leg jij deze regel ook zo uit, Eljakim?’

‘Ja. Ik denk dat de problemen van koning Salomo met zijn vrouwen – en de afgodendienst die daar een gevolg van was – een goed voorbeeld zijn van de gevaren waartegen hier wordt gewaarschuwd.’

Hizkia streek bedachtzaam met zijn hand door zijn baard en boog zich toen opnieuw met gevouwen handen naar voren. ‘Dus als ik een tweede vrouw trouw, een vrouw van wie ik weet dat zij alleen Jahweh dient, overtreed ik de wet niet?’

‘Nee, majesteit,’ zei Joach na een korte aarzeling. ‘Ik denk niet dat u de wet zou overtreden. Maar nogmaals, het doel van de wet gehoorzamen is belangrijker dan de letter gehoorzamen.’

‘Dan zal ik de redenen om een tweede vrouw te nemen duidelijk maken. Ik houd van Chefsiba, maar na al deze jaren is zij nog steeds onvruchtbaar. Als de wet het toestaat, wil ik opnieuw trouwen om de troon een erfgenaam te verschaffen.’

‘Dat is een geldige reden,’ zei Joach. ‘Maar er is nog een andere wet die ik onder uw aandacht wil brengen. Die vinden we, naar ik meen, in het vijfde boek van Mozes. Die wet zegt dat, als een niet-geliefde vrouw als eerste een zoon baart, het eerstgeboorterecht hem toebehoort, ook al krijgt de geliefde vrouw later zelf een zoon.’

‘Je bedoelt dus dat, als mijn nieuwe vrouw mij een zoon baart, Chefsiba’s zoon nooit de troon van Juda kan erven, ook

al zou God op wonderbaarlijke wijze haar schoot openen?’

‘Dat is juist, majesteit.’

Deze wet scheen hem niet eerlijk toe en Hizkia dacht terug aan Chefsiba’s beschuldiging van Jahweh. Maar het alternatief zou kunnen zijn dat er helemaal geen erfgenaam was.

‘Goed,’ zei hij ten slotte. ‘Nog iets anders, Joach?’

‘Alleen nog een advies. Ter wille van de huiselijke vrede zult u aan beide vrouwen gelijke aandacht moeten besteden.’

‘Dat begrijp ik.’ Maar Hizkia vroeg zich af of Chefsiba dat eveneens zou begrijpen. Ze had aangeboden hem met een andere vrouw te delen, zodat hij een zoon kon krijgen, maar besepte ze ook dat zij hem met een ander zou moeten blijven delen voor de rest van haar leven?

‘Eljakim, heb je daar nog iets aan toe te voegen?’ vroeg hij.

‘Nee, majesteit. Joach kent de wet beter dan ik.’

‘Dan wil ik jullie beiden niet langer ophouden. Bedankt voor jullie komst.’

Hizkia dacht lange tijd over de uitleg van Joach na nadat beide mannen waren vertrokken. Hoewel de Thora een tweede huwelijk toestond, vond hij het maar moeilijk dat te accepteren nadat hij daar zo lange tijd anders over had gedacht. Hij wist dat hij nooit zoveel van een tweede vrouw zou kunnen houden als van Chefsiba en het zou moeilijk zijn hen beiden gelijk te behandelen – zelfs nog moeilijker om zijn tijd met een andere vrouw te delen. En diep van binnen verlangde hij er nog steeds naar dat een zoon van Chefsiba de troon zou erven.

Terwijl hij met deze gedachten worstelde, vroeg hij zich af hoe Chefsiba zou reageren op wat de Leviet hem had verteld. Zou het nieuws haar opvrolijken en haar nieuwe hoop geven of zou haar bitterheid en jaloezie er verder door aangewakkerd worden? Ze zou heel wat hebben om over na te denken en Hizkia wilde alles zorgvuldig met haar bespreken voordat hij zijn uiteindelijke beslissing zou nemen.

Hij besloot niet tot morgenavond te wachten. Hij zou teruggaan naar Chefsiba's kamer en het haar vanavond nog vertellen.

Hij liep snel naar de harem en zag een straaltje licht onder haar deur door komen. Hij klopte zacht. Toen deed hij, zonder te wachten tot de dienstster aan de deur zou komen, de deur open en stapte naar binnen.

'Chefsiba, ik...'

Maar Hizkia maakte zijn zin niet af. De schok van de ontdekking dat hij Chefsiba in gebed geknield zag liggen voor een gouden beeldje van Astarte, raakte hem even hard als wanneer de muren van het paleis op hem neergestort zouden zijn.